

Budapest

József-körut 29. sz.

A KÍTARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HETILAPJA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben és vidéken postaküldéssel 12 korona.

Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál* 2000 koronára vannak biztosítva.

A »Kírtartás« című jótékonyági egyesület alapszabályait a nagymagyar királyi Belügyminiszterium 49.452/902. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: *benedekfalvi Dr. Luby Gyula* máv. titkár és ügyész.Igazgatók: *Kubik Béla* orsz. képviselő, *szigeti Barthos Andor* m. k. kereskedelemügyi titkár, *Fabián Lajos* mérnök, *Horváth István* mozdony-főszerező, *Vécsey Frigyes* máv. altiszt, *Sándor Márkus* máv. főkalauz.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények kivonata.

Az alapszabályokban meghatározott feltételek mellett az egyesületi tagok a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag 60 éves koráig 4000 korona erejéig van baleset ellen biztosítva, még pedig:
 - a) Baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona erejéig,
 - b) baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában egy meghatározott százalék szerinti összeg erejéig.
 2. A második évtől kezdve a tag nevének vagy kedvezményezettjének fokozatosan 2000 koronáig emelkedő halálbiztosítási segély fizetnek ki. Maga a tag, nevének elhalálása esetén, fokozatosan 500 koronáig emelkedő segélyben részesül.
 3. 15 évi tagság után a tag 1000 koronáig terjedhető előleget kap még életében, mely a halálbiztosítási segélybe annak idején betudatik.
 4. Minden tag a belépéstől kezdve úgy peres, mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyészsége által díjtalanul képviseltetik.
 5. Az egyesület »Kírtartás« című hetilapja minden tagnak már a belépéstől kezdve díjtalanul megküldetik.
- Mindeme kedvezmények fejében az ezentúl belépő új tagok, ha belépésük alkalmával 30-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 koronát, ha belépésük alkalmával 38-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 korona 40 fillért, és ha 44-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 4 koronát fizetnek tagsági díj címén.

Beiratási díj egyszer s mindenkorra 2 korona.

Aki 44 éves elmúlt, az tagnak többé fel nem vétetik.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Pénztárvizsgálat. A felügyelő-bizottság f. hó 10-én pénztárvizsgálatot tartván, annak eredményéről az alábbi jegyzőkönyvet adta ki:

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Budapesten, 1902. október 10-én.

Tárgy:

A »Kitartás« kölcsönösen segélyező országos egyesület pénztárának és könyveinek megvizsgálása. Alulírott felügyelő bizottsági tagok a mai napon az egyesület helyiségeiben megjelenván, meggyőző-

dést szereztek arról, hogy az egyesületi vagyon helyesen és rendszeresen kezeltek, és hogy az elszámolt, és tételről-tételre az eredeti bevételi és kiadási okmányokkal összehasonlított összegek szakszerűleg elkönyveltettek.

Kmft.

Horpáth
felügy. biz. tag.

Putnoky István
felügy. biz. elnök.

Választmányi ülés. Folyó hó 19-én délelőtt 8 órakor egyesületi helyiségeinkben választmányi ülést tartunk és felkérjük választmányi tagjainkat, hogy azon teljes számban megjelenjen sziveskedjenek.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek.

Lapunk 41. számában kimutatott segélyösszeg 39.700 korona.

Ujabb segély.

3601. Halbauer Béláné, magánhivatalnok neje; Budapest, a tag halála után 1000 korona.

Balesetsegélyek.

Lapunk 41. számában kimutatott segélyösszeg 16.516 korona 66. fillér

A kávéról vegytani tekintetben.

Az emberek által élvezni szokott italnakem közt az egész világon kétségkívül legelterjedtebb a kávé, mely alatt az ugynevezett kávéfa pörkölt és megőrölt magvainak forrázatát értjük, s melyet a tizenhetedik század közepe tájáig, a mikor Párisban és Londonban a legelső kávéházat nyitották, Konstantinápolyon kívül még nem ismertek Európában.

A kávéfajok színre és nagyságra nézve lényegesen különböznek egymástól, sőt alakra nézve is mutatnak némi eltérést. Az arab- vagy mokka-kávé apró szemű és sötétsárga színű; a jávai és keletindiai kávé nagyobb szemű és világosabb sárga; a ceyloni, costaricai, brazilai és nyugat-indiai kávének pedig kékes vagy szürkés-zöld színe van. Mikor a kávétermés leszedetik a fájáról, még korántsem mondható tökéletesen érettnek és használatra alkalmasnak. Minden kávéfaj csak huzamosabb (három, öt, tiz, sőt több évi) tartás folyama alatt érik meg teljesen. Az aprószemű arab vagy mokka-kávének három évre van szüksége a tökéletes megérésre, míg a silányabb amerikai (főleg brazilai) fajta csakis tiz-tizennégy év alatt válik élvezhetővé. Egyes országokban a különböző kávéfajok különböző kelendőségnek örvendenek. Nálunk pl. a kereskedésben levő mokka, cuba, jamaica, mysore, ceylon, arany-jáva, menado, domingo, colombo stb. kávéfajok közt leg-

kapósabbak a mokka, cuba, ceylon és arany-jáva de ezek közt is a cuba a legkelendőbb; Angliában a ceylonit fogyasztják leginkább.

A kávé sajátosságait és hatását sokkal jobban ismerik olvasóink, hogysen részletekig menő fejtegetésére szükség lehetne. A mit hajdan a kávéitalra rákapott arab dervisek és muftik is tapasztaltak, azt mi szintén tapasztaljuk és érezzük, hogy nevezetesen a kávé derűtséget, kellemes izgatottságot okoz, frissit és ébren tart (kávézás után rendszeren élénkebbek és kissé beszédesebbek vagyunk, mint kávézás előtt); továbbá csillapítja az éhséget, elősegíti a gyomor tevékenységét, új erőt ad a bágyadt testnek, és a nyugalom bizonyos kellemes érzésével tölti el egész valónkat, s míg a testet általában megnyugtatja, nagyobb tevékenységre serkenti az agy szervezetét.

De a kávének ezenkívül még tetemes gyógyereje is van. Igen jó szer a fáradság, ugyszintén betegség vagy mákony (opium) által okozott görcsös állapot és lankadtság ellen; továbbá szeszes italok, különösen a pálinka mértéketlen élvezésénél, mely italoknak ártalmas következményeit nem csekély mértékben csökkenti; ugyszintén hathatós csillapító szer a kávé állat- és növénymérgezéséknél; nevezetesen hurka, sajt, hal stb., nemkülönben szépszony-virág vagy maszlagos nadragulya, hunyor vagy hóvirág, sisakvirág, mezei sáfrány, s bürök-

fajok, a mérges gombák stb. mérgezéseinél, és végül kiváló gyógyszernek, vagyis inkább óvszernek bizonyult a kölerakodás és a köszvény ellen is, miről eléggé tanuskodnak a sok kávé élvező angol, portugál, spanyol és francia gyarmatok, valamint Törökország is, hol e betegségeket jobbra csak névleg ismerik. A kávé tehát nemcsak üdítő, erősítő, éhségcsillapító s a gyomort tevékenységre ösztönző ital, hanem többféle betegségnél és betegség ellen hathatós gyógyszer is.

A kávé főalkatrészei: bizonyos illó olaj, egy kevés csersav, és az ugynevezett thein, vagy — miként ez esetben nevezik — caffenin; egyéb alkatrészei: víz, siker, gummi és cukor, farost és hamu.

Az illó olaj, mely a kávészemben csekély mennyiségben jelenlevő anyagból pörkölés közben a hőség befolyása alatt fejlődik ki, legfontosabb része a kávénak; főleg ennek tulajdonítandó az a hatás, melyet a kávé az emberi testre gyakorol. Ennek az olajnak a mennyisége különféle kávéfajknál különböző, s minthogy zamatját és hatásának erejét a kávé ettől nyeri, önként következik, hogy a különféle kávéfajok értékét is ez határozza meg.

— A második főalkatrész: a csersav (kávécsersav, chorogensav) csak igen csekély mennyiségben foglaltatik benn a kávéban, s fanyar, összehúzó tulajdonságáról ismeretes. E sav, habár a pörkölés folyamata alatt különböző változásokon megy át, állandóan megtartja összehúzó tulajdonságát, és szintén hatással van a testre. — A harmadik alkatrész végre: a thein vagy caffenin mennyiségre nézve a különböző kávéfajokban szintén igen különböző. Ötven kilogramm kávéban átlag rendszeren fél kilogramnyi caffenin van; ez legkevesebb valamennyi alkatrész közt. A pörkölt kávé alkatrészei egyébiránt mennyiségileg így következnek sorrendben egymásután: legtöbb a farost (34 százalék), azután a gummi és cukor (15 $\frac{1}{2}$), siker (14), a zsiradék, illó olaj (13), a víz (12), a hamu (6 $\frac{3}{4}$), a csersav (5) és a caffenin (3 $\frac{1}{4}$). Megjegyzendő e helyütt, hogy mindezek az alkatrészek a theában is megvannak, még pedig sokkal nagyobb mennyiségben; ez az oka, hogy a thea-készítésnél általában sokkal kevesebb anyagot használunk föl egyszer-egyszer, mint a kávéfőzésnél. Az alkatrészek aránya azonban mind a kávéban, mind a theában — minőség szerint — némileg változó. Száz font kávéban rendszeren $\frac{3}{4}$ —1 font a caffenin, de némely kávéfajokban 2—3 font is esik 100-ra. Hasonló mennyiségű theából kétszerte annyi theint nyerünk a forrázat által, mint a pörkölt kávéból. Minthogy azonban rendszeren több kávé veszünk a főzéshez, mint theát: egy csésze közepes erejű kávéban alkalmasint szintannyi thein fog lenni, mint egy csésze rendes theában. Egy csésze erős török kávéban kétszerte annyi a caffenin, mint azon kávéban, melyet Közép-Európában isznak.

Minthogy a kávé legfontosabb része, az illó olaj, a pörkölés folyamában fejlődik ki, igen természetes, hogy a pörkölés módja nagy befolyással van a kávéital erejére, zamatjára és jóságára, s hogy általában a pörkölés művelete az, a mire kiváló gond fordítandó. A gazdasszonyok rendszeren itt követik el a hibát. Ha nem izletes a kávé, ha nincsen zamatja, fejesóváltások közt mondogatják: »Pedig a legjobb fajtaból hozattam, hozzá kitűnő jó tejet adtam, és mégsem jó.« Nem ám! A dolog hibája nem is itt van, hanem a pörkölésnél. A jó tej a fehér kávénál, hogy jó legyen, lényeges kellék ugyan,

de ez nem javítja meg a rosszul készített fekete kávé. Tény, hogy igen kevesen értenek a kávépörkölés mesteriségéhez. Némely gazdasszony a kávé szántszándékkal minél barnábbra pörköli, égíti, hogy kávéja minél feketébb legyen. És ezt a célt tökéletesen el is éri, csak azt a másikat nem (a mit pedig kétségkívül szintén akarna), hogy »fekete« kávéja »jó« is legyen. A mely gazdasszony az utóbbi célt, mely bizonyára sokkal fontosabb amánál, el akarja érni, annak bizonyos pontosan megszabott határt kell ismernie a pörkölés műveleténél. Tudnia kell, hogy a tulságos pörkölés a kávé legbecsesebb alkatrészétől fosztja meg, s hogy a feketére pörkölt kávészem nem kávé többé, hanem szén, mely ilyen alakban nem tartozik az élveznivaló anyagok közé. A hosszantartó és igen erős pörkölés mellett azonkívül némi kellemetlen szag is járul a kávé becses zamatjához. A kávépörkölésnél a gazdasszonynak a tűz mennyiségével (vagyis a hőséggel) is számot kell vetni: belőle csak annyi alkalmazandó, a mennyitől a kávé eléri a jóságát föltételező szint, vagyis a mennyitől a kávé világos-barna (a nyers gesztényéhez hasonló) szint nyer. Zamatja csak így lesz kellemes, csak így marad még az azt okozó becses alkatrész: az illó olaj, mely — miként a neve is mutatja — illékony, azaz könnyen elmenekülő anyag, s melynek latja (ha t. i. a kevésbé finom kávéfajok javítása céljából árulhatnák) körülbelül nyolczszáz forintba kerülne.

Nagyon ügyelni kell tehát arra, hogy a tulságos pörkölés ezt a becses alkatrészt ki ne hajtsa a kávéanyagból. Hogy azonban ebből a kávé jóságát annyira föltételező alkatrészből még ahnyit se menjen veszendőbe, mint a mennyi a megszabott határ között mozgó pörköléssel is jár, arra egy igen egyszerű mód kínálkozik, és ez abban áll, hogy a kávé közé pörkölés előtt apró kenyérdarabokat dobunk, (fél kilogramnyi kávé közé mintegy tíz dekagrammnyit) azoknak likacsai az elilló zamatot magukba veszik, s a kávéval együtt megpörkölődve, azzal együtt megőrölhetők, és a kávé jóságát ilyképen előmozdítják.

A kávé a pörkölés folytán felduzzad, de egyszersmind veszít súlyából, többé vagy kevésbé sötét-barna színt váltva, a pörkölés fokozata szerint. E pörkölési fokozat a következő arányt mutatja:

	veszt súlyban: növ. terjed.:	
barna-pirosra pörköelve ...	15%	30%
világos-barnára	20%	50%
fekete-barnára	25%	50%

A pörkölés az illó olajon kívül bizonyos barnás, keserű anyagot fejt ki, melynek vegytani tulajdonságait és hatását a testre még nem derítették ki a tudósok. Ez az anyag az illó olajjal együtt a nyers kávébab oldható részéből keletkezik, a vegytan azonban még nem fedezte föl: hogyan és mi módon?

A kávéital izletes voltára nézve, a pörkölés módozatán kívül, némi befolyással van még: a hozzá használandó víz vegyalkatbeli tulajdonsága is. A kávéfőzéshez nem minden víz egyaránt alkalmas; a kávé egyik víz használatánál erősebb és izletesebb, mint a másikénál, s ki van mutatva, hogy az olyan víz adja a legjobb kávéforrázatot, amely feloldva bizonyos sokat tartalmaz. Hollandiában és más országokban azért a kávé ásványos vízzel szokták főzni, melytől erősebb, zamatosabb és izletesebb lesz. Ezt a sötétalombeli tulajdonságot

különben a gazdasszony könnyű szerrel maga is megadhatja a kávéfőzéshez használandó viznek oly módon, hogy egy pár csipetnyi kiszáritott szénsavas natront (sziksót) tesz bele.

A különböző kávéfák gyümölcsein kívül többféle növényanyagot (magvakat, bogyókat és gyökereket) használnak a kávé pótló-szerűül. Ilyenek: a sárga vízi liliom (*Iris pseudacoris*) magvai, a gunalia (a törökök nyelvén kenguel) magvai, mely Európában csak nem rég lett ismeretessé; továbbá a bóka egy fajának, az ugynevezett svéd kávének (*Astragalus boeticus*) babjai, a seprő-jeneszter (*Spartium scoparium*) magvai, a ragadó galaj (*Galium aperine*), a pongyola pitypang (*Leontodon taraxacum*) és a különösen elterjedt mezei katáng (*Cichorium intybus*) gyökerei, mely utóbbi a kávéházakból, ahol a közönség izlését a csalárd keveréssel megvesztegették, jutott be a háztartásba.

Végre figyelmeztetni kívánom olvasóimat, hogy a bolti őrölt kávé használatától, amennyire csak lehet, óvakodjék. Nem csupán azért, mert a kereskedő maga sem ért a kávépörköléshez, s mert ha elég volna is téve az ide vonatkozó föltételünk követelményének, az őrölt kávéanyag huzamos állása már magában is csökkentő befolyással van a kávé jóságára, hanem kiváltképen azért, mivel tiszta őrölt kávé alig kapható a kereskedésekben. A poralaku árúknál igen könnyen megy a csalásra számított keverés. Hogy csak egyet említsünk, kézzelfoghatólag tapasztaljuk azt általánosan kedvelt hazai fűszerünknel: a paprikánál, melynek tiszta állapotban való kapása a lehetetlenséggel határos. A fűszerárus jobbra katánggal hamisítja őrölt kávéját, hogy többet nyerjen rajta. Használják ugyan egyéb szert is keverék gyanánt, de mindmegannyi között leghasználatosab — mert logosabb — az uton-utfélen vadon tenyésző növény: a mezei katáng, mely Európa több országában, különösen Németországban nagyban tenyésztetik is, s melynek orsó-alaku gyökerei, mielőtt a növény fölmagzanék, a földből kiszedve, megmosva, megszáritva, csokolád-színre megpörkölve és megőrölve szolgáltatják a katánggyökérport, melyet nedves és ragacsos liszt alakjában használnak kávépótszerűül. Egy időben ugyancsak »pótszerűlték« vele a mi gazdasszonyaink is a kávé; ma már nem annyira, de ez csak onnan van, hogy ma jobban válogathatnak a pótszerekben. Némely kávéházban ez olyan ihatatlanná, oly csodálatosan kellemetlen utóhatásúvá, sőt nem ritkán rosullét okozóvá teszi a kávé, és senkinek sem jut eszébe az okot egyenesen a nem annyira élvezett, mint inkább csak megivott kávéban keresni.

Ugy látszik, hogy némely dolognál a közönség maga támogatja a csalást, melynek ártalma sokszor nemcsak a zsebére hat ki, hanem a testére is. Egyébiránt mai napság még a katánggyökérpor is alig kapható tisztán a kereskedésben; majdnem felerészben megszáritott és megőrölt fehér- és sárgarépával van keverve, s nem lehetetlen, hogy a boscoi kéz e nemű műveletéről magának a jóhiszemű kereskedőnek sincs tudomása. E miskulán-cziánál azonban, a család témájától eltekintve, marad némi vigasztalás, az nevezetesen, hogy az elegyítésül használt anyagok teljesen ártalmatlanok. A katánggyökér alkatrészei korántsem foglalják magukban ezt a dicséretes tulajdonságot. S ez nem annyira a benne levő — s nem épen jó szagu — illó olajnak róható fel, mely némi csekély agyizgató

s ideg- és éhségcsillapító hatására nézve hasonló a thea és a kávé illó olajához, mint inkább bizonyos keseranyagnak, mely alkatrészek csekély adagban és hébe-korba használva nem ártalmasak az egészségre, de velők huzamosabb ideig és gyakrabban élve: gyomorgörcsöt, savanyu szájját, étvágyvesztést, dugulást, reszketegséget, álmatlanságot, szívdobogást, ideg- és elmetompulást stb. okoznak.

Az őrölt kávének katánggyökérrel való elegyítésére, ami meg nem bocsátható család, igen egyszerű módon nyomára jöhetünk, ha tudniillik hideg vízbe teszszük e gyanus kávé. A katángnak és a kávének a hideg víz iránt tanusító magatartása egymástól egészen különböző. A katángpor ugyanis a hideg vizet megfesti, amit a kávépor nem tesz; minél feketébb lesz tehát a hideg víz színe annál több kávénkban a katángpor-keverék, és annál nagyobb okunk van az ilyenben mesterkedő kereskedést — legalább ezen árura nézve — mellőzni.

A léghajók országutjai.

Jóformán biztosra fogható, hogy a léghajók utjait fönt a magasban, a fellegek honában ép oly kevésbé lehet eleve meghatározni, mint a hajók utját a tenger vizén. De különben a két tengert, t. i. az oczeánt és a levegőt, csak annyiban lehet összehasonlítani egymással, hogy mindkettőben vannak bizonyos szabályos áramlatok, melyeknek iránya jóformán változatlan. Bizonyos ugyan, hogy a víz és annak áramlata mégis csak biztosabb, mint a levegő, állhatatosabb, mint a szelek, de a föld némely részén, nevezetesen az egyenlítő mentén elvonuló forró földövön a fő szelek — a passzat, a monszun — az év legnagyobb részében mégis csak egy és ugyanazon irányban fujnak. Hogy a légáramlatokat kellőképpen fölhasználhassák, kétségkívül egyik fő feladata lesz a jövő nemzedék feltalálóinak a léghajózás terén s nem tagadható, hogy a föld bizonyos részein már a kormányozható léghajó feltalálása előtt is lehetségessé válhatik az egyes országok közötti közlekedés. A francia Le Dantec az »Archives de Médecine navale«-ban közzétett egy cikkében a léghajózásnak, nézete szerint, nagyon közel jövőben bekövetkezendő feladatául említi ezt. Első feladatnak véli a légi utak felhasználását arra, hogy Belső-Afrikát átutazhassák. A terv különben nem új, mert azt Dex és Dibos már 1894-ben megpendítették, bár meg nem kísérelték. A forró földöv bizonyos vidékein a szelek rendszeren délkeletről fujnak, míg ugyan e táj felsőbb légrétegeiben délkelet felé irányulnak. Ha tehát az ember Afrika délkeleti partvidékén, körülbelül Juhambane mellett, léghajóval felemelkednék, nagyon valószínű, hogy a szél a léghajót tán San Paolo de Loanda mellett a keleti partra viszi, ha csak nagyon magasra nem emelkedünk a légben, hogy ugyanezt az utat visszafelé megtehessük, hajónkkal a magasabb légrétegekben kellene maradnunk, mely esetben az ellenkező légáramlatba, t. i. az éjszaknyugati szélirányba jutnánk.

Minthogy azonban a passzat-szelek a nap állása szerint változnak, ezek a légutak is az év bizonyos korlátolt szakában volnának használhatók, míg egyébként az évszak változásával jobbra, vagy baira térítettének. Le Dantec megemlékezik még

az Alizé-szélről, mely nagy állhatatossággal éjszakelet felől fu a Szahara-sivatag felé; fel lehetne és kellene használni ezt a szelet arra, hogy aránylag veszély és fáradság nélkül éjszakai Afrika felől, tán Tunis, vagy Tripolis tájáról a Csad-tóhoz jusson az ember. A déli Monzun szél, mely nyáron át Ázsia felé fujdogál, a léghajókat a különben megközelíthetetlen Himalaya jégárjai közé sodorná s egyuttal fel volna használható arra, hogy a csillagvizsgálók s időjósok műszereit és szerszámaikat is magával vigye. A francia merész képzelőtehetsége még más, rá nézve sokkal fontosabb feladatra is irányul. A Francia- és Németország között »a jövőben okvetlenül kitörő háboru idején« a gyakran s meglehetősen állandósággal fuvó délnyugati szelek arra lesznek használandók, hogy gyors és rendszeres érintkezést létesítsenek Németország fölött Oroszországgal. Ez a közlekedés természetesen nagyon egyoldalú volna, mert Franciaországból Oroszországba lehet ugyan üzenetet és embereket is szállítani, de vissza felé alig; erről Le Dantec ur, ugy látszik, megfeledkezett. De azért okoskodásai koránsem értéktelenek. Az állandó légáramlatok kellő fölhasználása ép oly fontosságu a léghajózásra nézve, mint a mily fontosságuak voltak a tengerhajózásra nézve a vízáramlatok, melyek megállapítása körül Maury kapitánynak vannak elévülhetetlen érdemei. A tengeráramlatok fölhasználása által a New-Yorktól Kaliforniába Dél-Afrika megkerülésével vezető ut 180 nappól 100 napra apadt, a világ körüli ut pedig 250 nappól 4 $\frac{1}{2}$ hónapra.

Mint hogy pedig a léghajózás ügyének most már nem sokára dűlőre kell jutnia, méltán elmondhatjuk, hogy immár építik a léghajók országutját.

Közlemények

kertmívelés és mezőgazdaságról.

Mühle Vilmostól Temesvárott.

VI.

A szamóczák tenyésztése.

A bogyo-gyümölcs, nevezetesen pedig a szamóczák képezik a legegészségesebb gyümölcsöt gyümölcsök és felnöttek számára, még betegek is élvezhetik és sokszor minden más gyümölcs fölött előnyben részesül. Rendkívül dús termésük folytán már a legtöbb jobb házikertekben is találhatók, nevezetesen a nagygyümölcsű ananász-szamóczák, melyek valódi csemegét, igazi asztal-diszt képeznek és nagy örömet okoznak minden háziasszonynak. Azoknak, kik eddig nem foglalkoztak tenyésztésükkel, sürgősen és melegen ajánlom a szamóczák termelését, annál is inkább, mert egész sorozat kitűnő nemes faj létezik, melynél minden balsiker ki van zárva, továbbá, mert tenyésztésük valóban oly egyszerű, hogy minden különös fáradság nélkül mindenütt tenyészthetők.

A legjobb módszer a következő:

A szamóczák mindenelőtt mélyen felásott, jó erősen trágyázott talajt és napos helyet kívánnak, de még félárnyékos helyeken is jól tenyésznek. Ha félig-meddig lehetséges és e célra már nyáron szabad helyünk van, a legjobban szeptember-október elejével ültetünk, mivel az őszi ültetésnél a növények jobban fogamzanak meg és a következő évben

már néhány gyümölcsöt is hoznak, vagy pedig márczius—április, szükség esetén még májusban is ültethetünk 35 cm.-nyi távolságban mindig 3 növényt egymás mellé . . háromszögben. Kezdetben tartsuk a növényeket mindig nedvesen és jól cselekszünk, ha az egyes növények közötti helyet rövid istállótrágyával behintjük, mely a talajt nedvesen és lazán tartja, miáltal több táplálékot kapnak. Műtrágya kevésbé ajánlatos, nagyon kevés trágya nem használ semmit, de nagyon sok árthat; a legjobb a szarvasmarha-trágya. Az összes indák (kifutók) levágandók, mivel ezek az anyanövény egész táplálékát elvonják, tehát nagyon gyengítik, az egész állományt átkuszszák, minek folytán a növények soha nagy gyümölcsöket nem hozhatnak. Október-november végével az ágyak alaposan megtisztítandók, az egész indák még egyszer levágandók és a föld rövid trágyával borítandó, azonban úgy, hogy a növények szabadon álljanak. Ily módon eljárva, minden évben sok és nagy gyümölcsöt várhatunk. Óriási gyümölcs nyérése céljából hagyjunk minden gyümölcszárón kettőt-hármat a legelső nagy gyümölcsökből, a többit a virágzás után vágjuk le. Minden 3 év után, ha a termés elmarad, új ágyakat készítsünk más helyen, ahol még szamócza nem volt és ide csak fiatal egy éves, átültetett és e célra előkészített növényeket ültessünk a legjobb fajokból, de sohasem a régi növényekből. Ezt a tenyésztési módszert már 30 éven át tartom be, ez biztosítja minden évben a legjobb és legteljesebb termést, mely a legtöbb vidéken igen jövedelmező és sokaknak egészen szép bevételi forrását képezi.

Megjegyezni kívánom, hogy bő termést illető várakozóinknak csak igazi szép asztali szamóczaválaszték felel meg, mely célra különösen ajánlom a Laxton-féle (angol)- és néhány új német fajt.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Fatörzsekre épített vasut van Kalifornia Sonoma megyéjében, a Stuart-csucshoz közel a tengerpart mellett. A vonatnak itt mély völgyön kellene átmenni s a drága hid helyett elegendőnek tartották a fakat egyenlően lefűrészelni s a sineket erre rakni le. Csaknem közepén két óriási fa van egymás mellett, melyek így elkészítve is 75 láb magasságuak s így mintegy főoszlopok. A vasuti vonat e természetes oszlopokon is igen bátran közlekedhetik.

Mormon élelmesség. A bevándorlók fogdosását a mormonok nem ügynökök és röpivek által végzik, hanem egy külön e célra berendezett vasuti kocsi, mely képekben, térképekben és természeti gyűjteményekben mutatja be a tartomány gazdagságát s melylyel ügyes ügynök kíséretében időről időre körutazásokat tesznek.

A kandalló. Zola halála felhívta a figyelmet az ő voltaképpen gyilkosára, a kandallóra, amely Franciaország minden házában még mindig pótolja a kályhát. Mindenütt ott van a hagyományos tükörrel és az ingaórával párkányán. Mérsékelt diszitménye a szobának, amíg tüzet nem raknak beléje, de állandó veszedelmet jelent a házra és lakóira, mihelyt használni kezdik. Ez a veszedelem nem azokban a ritkán előforduló szerencsétlenségekben áll, hogy

embereket fojt meg, a kandalló állandóan az egészséget veszélyezteti. A kandalló ugyanis a közelben szörnyű meleget terjeszt, a szobának kissé távolabb eső részét ellenben hidegen hagyja. És a távolabbi részekben ez a hideg csak növekedik az utca hidegétől, mert alig van Franciaországban ablak, vagy ajtó, amely szorosan záródnék. Mivel tehát a kandalló az ember egyik oldalát valósággal süti s ugyanakkor a másik fele valósággal megfagy, ennél fogva a meghüléseknek és az azokkal járó bajoknak gyakori okozója. Szerkezetüknél fogva a füst is gyakran csap le.

Kiállított pairné. Lady Raglan, Anglia egyik pairjének felesége a jótékonyágnak szolgálatába eredeti ötlettel állott be. Hirdette, hogy »öttlől hétig délután a Coper's Cepe Houseban Beckenhamben látatható koronázási öltözékében Lady Raglannek ez a vállalkozása a falu kórházának jelentékeny összeget juttatott. A honorácziórok elmentek feleségükkel, leányaikkal, a munkásasszonyok családjukkal, a dadák gyermekükkel és mindannyian kritizálták a ruhát. Lady Raglan pedig hol a karosszékekben ült, hol fölkel s úgy mutatta az uszályát. Hát az bizonyos, hogy ritka látvány volt egy kiállított pairné. A közönség pedig, amely nem lehetett a koronázáson, meglátta a koronázásnak egy kis foszlányát. Sőt Lady Raglan még előadást is tartott a koronázás czeremóniájából s a Westminster-apát-ságban lejátszódott jelenetekből. A karosszéket is jól megbámulták, mert annak is megvolt az a jelentősége, hogy részt vett a koronázóünnepségekben. A kiállított pairnét mindössze három penceért lehetett megnézni.

Az állatok világa. Tömerdek élet tanyája e föld, ki tudná számba venni millió meg millió formáit az eleven energiának, amely napról-napra támad, küzd, munkáját végzi és elpusztul. A természet rengeteg numerusokkal dolgozik. Növényt ideig 150.000 féléit ismertek meg, osztályozták és tartanak számon a tudósok; az eddig ismert állatfajok száma pedig — négyszázezer. Ebből a rengeteg temegből a rovarvilágba tartozik kétszáznyolcvanözer fajta. Bogár van 120.000 féle, pillangó 50.000 féle, csuszómászó 8300 féle, ebből kigyó 1640 féle, mérges kigyó 300 féle. Madár van 13.000 féle, hal 12.000 féle. A különböző pókok száma 20.000, puhányoké 50.000, a férgeké 8000. A berlini természettudományi muzeum gyűjteményében 200.000 különféle állatfaj látható összesen 1,800.000 példányban.

Villamos halál. A villamosság által okozott halálesetek egyre szaporodnak és ez két angol tudóst arra ösztönzött, hogy a villamosság által okozott haláleseteket vizsgálat tárgyává tegye. Első sorban az a kérdés, hogy a villámcsapás után a halált a lélekzés vagy szívműködés megszűnése okozza-e? E kérdés eldöntése az életrekeltési kísérletek szempontjából bir nagy fontossággal. A kísérleteket kutyákon és tengeri nyulakon végezték. Pontos megfigyelések alapján megállapították, hogy elegendőleg erős árammal a halál azonnal beáll a lélegzetvétel azonnal megszűnik, a szivverés az első pillanatokban gyorsabb, de nagyon erős áramoknál előzetes gyorsulás nélkül azonnal eláll. Mihelyt az áram működni kezd, az áldozat mélyen fellélekzik és az erős légkiáramlás kiáltást okoz. Kutyák az áramkör megnyitása után három perczig rendszeresen lélekzenek és hangosan ugatnak, de

szívük eközben már nem ver. A villamos balesetknél tehát első sorban a szivverés elállása a halál oka, nagyon erős áramoknál pedig egyidejűleg a lélekzet is eláll. Az életrekeltés, mint a kísérletekből kitűnt, nagyon bajos.

A női munkás sorsa Japánban. Miss Jefferson, a Mikádó országában utazó angol író, a japáni munkásnők szerencsétlen, vigasztalan helyzetéről ad hírt. Ezek a szegény teremtetések a szó szoros értelmében rabszolgák, a kiknek a szakadatlan nehéz munka következtében alig van emberi ábrázatuk. Testük óriás megerőltetése eltompítja az eszüket, fiatalságukat megtöri s hasonlatossá teszi őket a teherhordó állathoz, a melylyel akárhányszor szivesen cserélnének is. Az ország mezőgazdasági és ipari munkájának jóformán a fele a nők vállát nyomja. A selyem-iparral és a tea-termeléssel csak nő foglalkozik. Jeddó és Japán más városainak az utcáján nők czipelnek olyan terheket, a melyeket mi kocsira rakunk. A rizsföldek mivélése is a gyöngébb nem gondja. A számalomra méltó japáni asszonyok ezreit láthatni a földeken, a mint térdig merülve az iszapos sárban, öntözik az örökké vizre éhes rizst. Az iszapban való munka nemcsak nehéz, hanem veszedelmes is, mert rengeteg sok a benne élősködő piócza. Japán kikötőiben nem az erős férfi, hanem a gyöngé nő látja el szénnel a hajóóriásokat. Az el nem fáradó kis teremtetések hosszú sorban adogatják kézzől-kézre a szenes-kosarakat, míg a sor végén álló kiüríti, s átadja a másik sor elején állónak. Az erdős kerületekben nők döntik ki a fát s ezt a munkát a férfiakét felülmúló ügyességgel és erővel végzik. A tengerparti vidékeken sok a női buvár is. Természetesen alig kell megemlíteni, hogy a krizantém hazájában talán még rosszabbul fizetik a női munkát, mint Európában.

Csak lélekjelenlét! Lord Waterford nagyra volt a maga bátorságával. Egy alkalommal egy társaságban kalandjait beszélte el, s végül kinyilatkozta, hogy egy embertől semmi körülmények közt sem ijedne meg.

A mint ezt mondá, egy idegen ur fölkel az asztal mellől, s mosolyogva jegyezte meg:

— Bizony szeretném a lord urat próbára tenni. Azzal vette a kalapját, s távozott.

Angliában a rablók legveszedelmesebb faja az, mely áruhában megfordul a legelőkelőbb helyeken, s ugy lesi ki a kínálkozó jó alkalmat.

Ilyen jó madár volt az az idegen uri ember is. Rövid időre ezután a lord vidékre utazott.

Utja egy erdőn vitte keresztül.

Egyszerre egy férfi ugrik a bokrok közül elő, megragadja a lord lovának zabláját, pisztolyt szegez a lord mellének, s a legudvariasabban szól:

— Nem régiben azt mondta a lord ur, hogy egy embertől semmi körülmények közt sem ijedne meg. Hát én most meg akarom mutatni, hogy mégis megijed. Adja ide pénzét a lord, vagy lelvöm!

Lord Waterford nem jött zavarba, rögtön föl találta magát. A legnyugodtabban felelt:

— Most sem vonom vissza állításomat, bizony öntől sem ijednék meg, ha az a másik ember ott nem állna a háta mögött.

A rabló akaratlanul hátra tekintett, csak egy pillanatra, de az a pillanat elég volt a lordnak, hogy előragadja pisztolyát, s lelőjje az utonállót.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

A varázsgyűrű.

(Regény.)

— Sz. E. után T. V. — (Folyt.)

VII.

— Valóban igaz, hogy a nők megítélésében kevés tapasztalattal bírok; de mégis úgy hiszem, hogy itt tartózkodásom óta jobban ismerném őket. Mialatt ezek az események, melyeket leírtam, Boisban lefolytak, öreg képviselőnk meghalt és az én jelöltségem került felszínre St. Ives lord az én megválasztásomat helyezte kilátásba, mert a kerület az ő birtoka volt, és ennek folytán nekem továbbra is itt kellett maradnom, míg a többiek elutaztak.

A szép mrs. Traverstől is elbucsztam és bevallom, hogy nagyon unalmasnak ígérkezett további itt maradásom nélküle. A grófnétől szinte féltem arra a gondolatra, hogy egyedül leszek vele időnként, mert még lady Caroline társaságában is nagyon elfogult voltam, ha négy szemközt maradtunk. Reméltem azonban, hogy ez idővel meg fog változni. Töprengéseim között egyszerre lady Caroline lépett a szobába és mosolyogva, derült arczezal fordult hozzám:

— Ki akarok lovagolni atyámmal, nem volna-e kedve velünk tartani?

— A legnagyobb örömmel, ha megengedi.

— Nagyon szívesen vesszük — folytatá a leány és távozni készült.

— Maradjon még Carrie! — szóltam merészen.

— Én csak azon feltétel alatt megyek, ha ismét Ferencznek fog szólni mint egykor.

— Mint gyermekkorunkban?

— Igen, mikor még kiállhatlan fiúnak ismert.

— Ah, az az idő régen elmúlt. Ma már nem látszik indokoltnak, ami akkor helyes volt!

— Még ma is eltérnek mindent, ha kedve tartja!

— Köszönöm — mondá nevetve — tehát számíthatunk önre édes Ferencz rokon.

E szavak után kiszaladt a szobából.

»Ferencz rokon!« Soha sem gondoltam erre a rokonságra, most pedig a legtermészetesebb dolognak tartottam. De azután eszembe jutottak Gaston szavai és akaratom ellenére nyomott hangulatban indultam a lovaglásra. Még Carolin szellemes élnégsége sem volt képes eloszlatni lehangoltságomat, míg végre ő is beleunt a beszélgetésbe és atyjához fordult. Ekkor magamhoz tértem ugyan, de Carrie csak röviden és kimért hidegséggel felelt kérdéseimre. Végre is hallgatásba mélyedtünk és lovaglásunk egész ideje alatt nem is beszélünk semmit. Midőn visszaérkeztünk gyorsan leugrottam lovamról és a leányt lesegítettem az övéről.

— Csak nem neheztel reám Carrie rokon — sugtam a fülébe.

E kérdésre csak halvány mosoly futott végig arcán és egy fejbiccentéssel adta meg a választ, de én ezzel is meg voltam elégedve.

Midőn szobámba tértem ismét eszembe jutottak azok az intelmek, melyeket hallottam és meg-

szállott a vágy, hogy valamit megtudhassak. Rá gondoltam a varázsgyűrűre, melyet fiókomba zártam. Kivettem és gondolatokba merülten nézegettem. Az igazat megvallva félek tőle. Annak a rettenetes éjszakának borzalma, melyen hatalmamba jutott, még most is élénken előttem áll és az a kínos előérzet, hogy ez a varázsgyűrű végzetes lesz reám nézve, nem hágy nyugodni. Félek hinni bűverejében és mégsem kételkedem benne. Ilyen töprengések között azon vettem észre magamat, hogy a gyűrűt önkénytelenül ujjamra huztam. E pillanatban ebédre csengettek és én a gyűrűt eltéve siettem az ebédlőbe.

VIII.

Másnap reggel erős fejfájással ébredtem fel, de annyi teendőm volt, hogy nem értem rá magammal foglalkozni. Egész nap a választók fogadásával és a választásra való előkészülettel telt el. Midőn haza értem, mindent hiven elbeszéltem Carriennek, aki érdeklődéssel hallgatott végig.

Midőn szobámba értem, asztalomon már több levél várt elintézésre. Az első, melyet felbontottam, Gastontól jött. Olyan bizalmasan írt, mintha soha semmiféle nézeteltérés sem lett volna köztünk. Többek között ezer fontot kért valami vállalatra, melyből semmit sem értettem.

»Mondtam neked — írja — ha egyszer segítségedre lesz szükségem, minden habozás nélkül hozzád fordulok. Most itt az alkalom, hogy úgy rajtam, mint önmagadon is segíthess. Olyan forrásra akadtam, mely mindkettőnk szerencsáját megalapíthatja, mert óriási nyereséget biztosít számunkra. Király lehetsz, vasuti vonalak királya! Tudom, hogy neked jobban megfelel, ha egy óriási vállalat élén állhatsz, mintha egyszerűen csak a pénzszerzéssel foglalkoznál.

Én azonban kapzsi vagyok és pénzre áhítozom, így tehát könnyen meg fogunk egyezni. Te adod az eszközöket, én a munkát; a nyereségen pedig megosztozunk. Tied lesz a dicsőség és a tekintély, a mellett pénzed is jól fog kamatozni. Nem jó kilátás ez? Kérlek tehát küldj nekem lehető legsürgősebben most ezer fontot, a többit majd elintézzük, ha Londonba jössz.

Gastonnak ez a kívánsága nekem több okból nem tetszett. Először is azért, mert tőkém nem folyósítottam és csak annyit vettem magamhoz, a mennyi személyes szükségleteimet fedezte. Gastont pedig nem utasíthattam ügyvédemhez pénzért, ismerve az öreg ur véleményét róla. Egyelőre tehát elhatároztam az egész dolgot mellőzni. Ha barátomnak a saját személyére lett volna szüksége ezen pénzre, találtam volna módot, hogy megszerezsem, de nem akartam társulni valakivel oly ügyben, melyhez nem értettem. Eszembe jutott, hogy megkérdem Caroline-t, de erről letettem. Ferresnek megírtam, hogy ezt az ügyet majd akkor fogom elintézni, ha Londonba érkezem.

Ezután elővettem a többi levelet. Ezek között volt egy még kellemetlenebb, mint az előbbi. Philips James nevű egyén írta, aki nálam vadőr. Azt írja minden bevezetés nélkül, hogy az én jószágigazgatóm Watson István gazember. Ezt pedig azzal

indokolja, hogy állásától elbocsájtotta. Állítása szerint az elbocsájtás azért történt, hogy vonakodott oly csalásban részt venni, melyet Watson az én rovásomra tervezett. Azután kér engemet, hogy vegyem pártfogásba ügyét és ha megakarom hallgatni, fel fogja fedezni előttem az egész cselszöveget.

IX.

Másnap korán reggel bejelentette magát Watson, hogy fontos ügyben beszélni akar velem. Modorából ítélve tudtam, hogy valami különös mondani valója van, de nem akartam segítségére lenni. Midőn távozni készült mintegy odavetve megjegyezte, hogy egy új vadórt akar alkalmazni.

— Új vadórt? — kérdeztem — Azt hittem, hogy a régivel meg van elégedve?

— El kellett őt küldenem, mert lusta gazember volt és a környék valamennyi vadorzójával összeköttetésben állott.

— Valóban? És mióta szolgál ez az ember az uradalomban?

— Hat esztendeje.

— Mint vadór?

— Nem Sir. Egy évig az én szolgálatomban volt.

— Azután az én szolgálatomba előléptette — jegyzém meg — és most öt év múlva úgy találja, hogy hasznavehetlen. Én úgy látom, hogy nekünk még jobban meg kell értenünk egymást, ami az ön hatáskörét illeti. Elég, ha ön a jószágkormányzói állást tölti be, de a cselédségem felett magamnak tartom fenn a rendelkezést.

— De hiszen nem tudhatja, mi minden fordul elő a birtokon, ha távol van tőle, és ha nem ügyelek, akkor rövid idő múlva ki lesz pusztítva minden. Ha én azt mondom, hogy ez az ember zsvány, akkor el is hiheti. Nem ok nélkül állítom.

— Abban nem kételkedem — feleltem fagyosan — és meg is hallgatom, de addig függőben marad az ügy, míg magam meg nem vizsgáltam.

— Látom, hogy Philips már itt járt — mondá Watson — de feltételezem, hogy az én szavaimnak fog hitelt adni.

— Nem akarok tovább beszélni erről az ügyről — feleltem elutasítólag — jó napot, Mr. Watson.

Watson dörmögve távozott. Én már első percztől fogva nem szenvedhettem ezt az embert. Ha nem jön most felingerelni, nem is törődtem volna ezzel az ügygyel. Most azonban kíváncsi voltam és magamhoz hívtam Philipsset.

— Maga írta ezt a levelet? — kérdém levelét kezemben tartva.

— Én irtam Sir, mivel nem tudhatja, mi mindent művel ez a Watson.

— Én megbízom benne. Különbén úgy hallottam, hogy maga lusta, hasznavehetlen ember és vadorzó, nem vadór!

— Vadorzó?! — nevetett Philips — Oh, nem azért akar tőlem szabadulni Watson, hisz épen azért fogadott fel. Hat esztendő óta senki sem jutott a vadhoz, csak én.

— Furcsa ember maga, az már igaz, és ezért szerződtette Watson?

— Igen Sir, mert ily módon az összes vad a mi kezünkbe került és megosztottunk rajta.

— Értem, de hát mégis ki volt az igazi vadorzó?

— Mi ketten. Watson temérdek pénzt gyűjtött már a fáczánból.

— De tán csak maga is kivette a részét?

— Nem tagadom, de nekem v tizedrésze sem jutott abból, mint a mit ő dugott zsebre.

— És talán e miatt különböztek össze?

— Nem. A szeretőm volt az oka mindennek.

— Watson talán el akarta csábítani kedvesét és most azért panasolja be őt, hogy megboszulja magát rajta?

— Bocsánat Sir, amit mondok az igazság, viselkedésem pedig természetes, mert helyemben bárki ugyanezt tenné, vagy még többet is. Mi ketten czimborák voltunk; de a nagyobb gazember mindig ő volt. Azután még a leánytól is meg akart fosztani mire megmondtam neki, ha nem hágy békében, hogy kitekerem a nyakát. Erre azután kijelentette, hogy el vagyok bocsájtva, amit tőle fel sem veszek és azért fordultam önhöz Sir.

— Helyes — szóltam — a dolog mulatságos kezd lenni, engemet érdekel az ügy, de minek avatkoznám én az önök szerelmi ügyébe?

— Azért mert azt ígérte szeretőmnek, hogy Neville-Court urnőjévé teszi.

— Ah! és hogy akarja ezt tenni?

— Megmondom Sir. Tudja kicsoda Watson?

— Nem.

— Pedig itt a környéken mindenki tudja. Ő annak az eszelős vén asszonynak a kit nagynénjének mond, a fia; apja pedig Neville Guy, ki a vén Bettyt feleségül akarta venni, de az esküvő elmaradt. Watson azonban azt hiszi, hogy a házasság létrejött, vagy ha az nem, de végrendeletnek kell valahol lenni.

Nem tagadhatom, hogy a hallottak gondolkozóba ejtettek, de még mielőtt szólhattam volna, bejött St. Ives lord és értesített, hogy több úr vár reám a teremben. Azután Philipshez fordulva, mondtam:

— Most nincs több időm önrel foglalkozni; de ne szóljon erről egyelőre senkinek, hanem holnapután délben keressen fel Neville-Courtban, ott várni fogom, megértett engem?

— Igenis Sir, én ott leszek.

Ezzel elmentem a nagy terembe, a hol a vidék előkelősége várt reám, hogy jelölésemet tudtomra adják. Midőn ezzel készen voltam, megízttem Watsonnak, hogy a választás után délelőtt tizenegy órakor keressen fel a kastélyban.

Midőn ismét szobámba értem, inasomért küldtem, hogy azonnal jöjjön hozzám. Még mielőtt bejött volna, kivettem asztalom fiókjából a gyűrűt és ujjamra huztam, azután pedig keresztbe font kezekkel egy karosszékre ültem. Nem mertem hinni a gyűrű hatalmában. De a biznyság nem maradt el. Szolgám Lajos, belépett és arczkifejezésén azonnal észrevettem, hogy nem lát engemet, mert gondtalanul elhaladt mellettem és legbiztosabb jelül annak, hogy nem lát engemet, kilopta a nyitva felejtett fiókom tartalmát.

Nem hittem volna, hogy az én hűséges szolgám, kit a nyomorból emeltem magamhoz, ki örök hálát esküdött nekem, az első adandó alkalomkor meglopjon. Elszomorodtam, de azután erőt véve elkeseredésemem, elhatároztam, hogy czéltudatosan fogom a kezembe került hatalmat javamra kihasználni. Nesztelenül visszamentem az ajtóig, a gyűrűt megfordítottam s mintha beléptem volna, nevével szólítottam inasomat.

— Lajos!

Milyen rémület! De azért egy pillanat múlva már alázatos mosolylyal fordult felém:

— Ah, méltóságos uram, nem hallottam belépni Milyen émelygős alázat! Milyen szelid a tekintete. Pedig a megtestesült hazugság volt ez a hitvány teremtés. No de engemet többé nem fog elámitani, annyi bizonyos!

(Folyt. köv.)

Hadjárati emlékek.

— A »Kitartás« eredeti tárcaja. —

Írta: Obsitos.

VII.

Temettünk. Két nagy sircödör megtelt elesett bajtársainknak tetemeivel. Szóltanul jártunk, tettünk és a reánk nehezedeő szomorúság benyomása alatt gondolataink elkalandoztak a sötét jövőbe, míg az utolsó halottat is leeresztettük örökös nyugvóhelyére. Megkezdődött a halotti szertartás. A tábori lelkésznek komor énekébe belevegült az őszi szél sivitása. Nem is tudom, kiért vagy miért; de azon vettem észre magamat, hogy szemeim könybe lábadtak. Körülnéztem, nem-e látja valaki, de bizony mások is csak úgy küzdöttek mint én, hogy hangosan fel ne zokogjanak. Hisz egyikünk sem tudhatta, hogy nem e őt fogják holnap csak így bucsuztatni! Az időnként megismétlődő szélroham meg-megrázta a fákat és hervadt lombokkal behintette a pihenőket. Mi is bucsut mondvá tisztelegtünk a sirban fekvők előtt és nemsokára már csak két friss földhányás jelezte az elesetteknek nyugvóhelyét.

A halál e szomorú tanyájáról eltávozván, mind beljebb nyomultunk a hegyek közé. Az ut egyre fárasztóbb lett; de mi minden pihenő nélkül meg-másztuk a meredek hegyeket, keresztül hatoltunk a hevenyében emelt torlaszokon, míg végre késő éjjel egy nagy hegycsoport aljában megállottunk. A holdvilágos éjszakában jól kivehettük a hegyek tetején elsánczolt ellenséges csapatokat, amint őrtűzeik körül forgolódtak. Nálunk csak a hátvédet képezőknek volt megengedve, hogy tüzet rakjanak és egyttal az étel elkészítése is rájuk volt bízva. Azt láttuk, hogy az ellenség előtt vagyunk; de azon már hiába töprengedtünk, hogy is fogjuk mi őket azokról az égbe meredező hegycsucsokról elüzni, hová még pihent embernek is nagy feladat lehetett feljutni, nem még nekünk!

Ezalatt meghozták az ételt, melynek illata elterelte figyelmünket és egyelőre nem gondolva a holnappal, hozzáfogtunk az evéshez. Kis idő múlva az egész tábor mély álomba merült, kivéve a sűrűn felállított őrszemeket.

Világos reggel volt már, mire felébredtünk. Első pillantásom az előtttem emelkedő hegyekre esett, de a reggeli ködtől eltakart csucokat nem láthattam; máskülönben pedig oly elhagyatottnak látszott a körülöttünk kimagasló erdős vidék, mintha soha ember nem járt volna benne. Alig hogy áttörte a nap a ködöt, sorakozni kezdtünk és mindnyájunkat elláttak annyi tölténnyel, a mennyit csak birtunk. A borjukat azonban lerakhattuk, hogy ne gátoljanak a meredek terepen, mely kidöntött fákkal sűrűn el volt torlaszolva. Mindebből gyanítottuk, hogy furesa

dolgok készülődnek, habár az ellenfélnek még nyoma sem volt látható. Midőn mindez megtörtént, dandárparancsnokunk meghozta az új előléptetéseket és kis idő múlva tisztjeink új rangjuknak megfelelően jelentek meg előttünk. No de minket is megleptek, mert kenyeret és vörös bort osztottak ki köztünk. Ezután megindultunk az erdő felé.

Nemsokára az első lövések is elhangzottak a távolban, jelölve annak, hogy előőrseink már rábukkantak az ellenségre, mire lassan az egész vonalon kifejlődött a harc. Dél felé már az ágyuknak folytonos dörgésén és a felettünk átrepülő lövegek süvöltésén kereresztül a puskák tüzelése alig volt hallható. Az én csapatom is mind közelebb ért az ütközet központjához. Egy sziklaoldalon elhaladva, néhány összekuporodott alakot pillantottam meg, kiket annyira megrémített a halál közelsége, hogy kimondhatlan állapotban fogvaczogva, a félelem lázától gyötörve, majd nem eszméletlenül fetrengtek a földön. Mások a golyózapor elől óvatosan a fák mögött bujkáltak, vagy hason csuszva követték az előre haladó szakaszaikat feljebbvalóik biztatása és szidalmaitól sarkalva.

A szerteszt heverő halottakon keresztül a leghevesebb tűzbe értem szakaszommal. Az izgatottság mindjobban erőt vett rajtunk. Észre sem vettük, mikor egy-egy bajtársunk hanyatvágódva elterült a földön, vagy egyik-másik fel nem kelt többé fektéből, midőn időnként előre igyekeztünk. A tűzvonalba belevetett újabb csapatok kipótolták a hiányokat. Lázás sietséggel mind közelebb nyomultunk a sánczokhoz. Már látni lehetett a lecsapó lövegeknek pusztítását, midőn nagy porfelhőket felverve a sánczok között szétrobbantak. A halál mind sürűbben szedte áldozatait. A hegygerincz fái mögött lövésre készülő ellenfélnek nem maradt ideje fegyverét elsütni, mert a mint kitekintett, máris egy jól irányított golyótól találva, lefelé gurult, míg valamelyik eldöntött fatörzsön fel nem akadt.

Egyszerre éles kürtjelek tudtunkra ádták, hogy itt az ideje az utolsó legvérengzőbb felvonásnak, az általános rohamnak. Ágyuink csak úgy okádták a halált hozó lövegeket és bömbölésük összevegült a fegyverek golyózaporának sivitásával. Az egész hegygerinczet a lecsapó lövegektől felkavart sűrű porfelhő borította.

Az iszonyu zajt ismét tulharsogta a kürtök éles hangja. A tüzelés megszűnt és egy pillanatnyi mély csend után lelkes »hurra«-kiáltás remegtette meg a levegőt, mire a felhangzó zene hangjai mellett nekirohantunk az előttünk még porfelhőbe burkolt sánczoknak.

A ránk irányított sortűzek nem tettek sok kárt bennünk és a jövő perczben már a sánczokon átugorva, tömött sorokban magunk előtt üztük az az ellenséget szuronyainkkal.

A tegnapi kudarcz után parancsnokunk elismerőleg leeresztette kardját vitéségünk előtt.

Az ellenséget nem üldözhattuk, mert a sűrű erdőben nem tájékozhattuk volna magunkat; de tüzeink vágatva siettek fel a hegygerinczre, a honnét még elég jókor kartácsokkal elárasztották a tekergő utakon lefelé sietőket, majd pedig a távolban látszó Tuzla városát lövöldözni kezdték.

Azalatt mi az ágyuk mellé lepihentünk, mert halálra fáradt tagjainkat nem is birtuk volna tovább

vonszolni. Egyikünknek sem tűnt fel, hogy csupa idegenek kerültünk egymás mellé, hanem bamba egykedvűséggel bámultuk a messzeségben lecsapó lövegek által előidézett porfelhőket.

Ez volt az első nagy mérkőzésünk, hol mindkét félnek ereje teljesen kibontakozott.

A medve karjai közt.

(Kaland a kanadai vadonból.)

Szép őszi délután vala, midőn a kanadai kis hadsereg egyik tisztje szabadságra ment, hogy egyszer magát már mint civil is kimulassa. A Huron-tó partjain az indián-fünek ezer és ezer virága diszlett, betöltve átható illatával a számtalan apró szigetecskét. A mi tisztünk barátaival a vizre szállt, elévezett az archipelag-sziget mellett, mindinkább a nyílt habokba. Kifeszíték a vitorlát, két izmos barna indián hajtotta a hajót, mely sebesen siklott a sima víztükrön a szemben borongó vadon, a medvék, s más vadak tanyája felé. Az éjszakát a parton töltötték, sütöttek, főztek, nappal pedig a hajón időztek, kisebb vadakat ejtve, mielőtt a tulajdonképeni vadászathoz fognának. Elérve a vadon nyílását, ott hagyták hajójukat, csak a legszükségesebb kellékeket vivén magukkal, ugymint egy gyapjutakarót, vízhatlan öltözetet, egy főzőkészüléket, kelő élelmiszert, és megkezdték a valódi, ősi, eredeti vadász-vonulást. Midőn a felső tóhoz értek, felszálltak egy éppen indulni készülő bárkába, mely vadállati bőröket szállított, s azon folytatták útjukat. Az utazás napokig eltartott. Éjszakákon a bárkát kikötötték az éjjeli szállással szemben, hol őserdei tüzet gyújtottak, melynél megfőzték a másnapra való eleséget. Ő a csupasz, hideg földön hált, s a zivatar ellen beburkolózott a meleg gyapjutakaróba.

Egy reggel a mi tisztünk úgy találta, hogy nagyon is melegen és vastagon van betakarva. A vihar tombolt, mint egy őrjöngő; ágakat tördelt, az ősi fák patriarcháit kitepte, hóval szórta be a duzzadó hullámokat és a hegylánczokat. Az ébredő tiszt kivergődve hótakarójából, társait kereste. De sem bárka, sem ember nem volt látható. Eltűntek. Kisérői a bárkán aludtak, melyet az emberekkel együtt elnyelt vagy elragadott a bösz, dühöngő hullám. Egyedül maradt; kétségtelen, egészen egyedül a hótakart, messzeterjedő, szörnyű rengetegben, vezető, élelem nélkül, száz mértföldnyire a civilizált helyektől. Helyzete leirhatatlanul kétségbeejtő volt, egyedül azon remény éltette, hogy kísérői a bárkával érte fognak majd jönni. A lemenő nap végső sugara még várni, virrasztani látta. Aztán a nap szerepét a hatalmas tűz vette át, melyet tisztünk gyújtott. A félvillanó éjszaki fény is ébren találta. Bizony átvirasztá a rémséges éjszakát! A rákövetkező reggelen elővéve megmaradt hű barátait: vadászpuskáját, vadászkesét, revolverét, és kelet felé indult, hogy gyarmatjához juthasson. Azalatt nagy öröme még egy bárdot is lelt, mely a hóban feküdt.

Igy tört előre havon, pusztaságon keresztül a tó mentében, nehogy az utat eltévessze. A hófuvatag iszonyuan csapkodott, eltemette az utakat, a nyomot. De a levágott galyak és ledőlt törzsek meleg, magas lángot árasztottak, s kitűnő fegyver szolgáltatatta a vadakat, foglyokat. Egy törpe fenyőfa sűrű,

alácsüngő ernyős lombjaival védője és takarója volt az éj hidege és zivatarja ellen. De a hó itt is halmozott vetett föléje, mely alatt reggelig szunnyadott. És reggel ugyancsak volt dolga, míg kivergődött alóla. Minden tagja kőkemény és merev lett. Lábai nem bírták már. Összeesett a hóban. Mind a két lába megfagyott. Ekkor erősen, csaknem a vérig bedörgölé lábát hóval, s egy lelőtt nyul bundájába takargatá, aztán megint csak mendegélt, vagy inkább vánszorgott. Puskáját és botját támbot, mankó gyanánt használá. Így vonsozta magát egész nap, míg végre egészen kimerülve a hóba s a jég közé süllyedt. Szerencséjére még képes volt egy sűrű bokorba vánszorogni, ahol tüzet rakott. Beldognak érezheté magát, mert a sűrű bokor, mint egy barlang, menedéket nyújtott a hó ellen, s megvédte a bőmbőlöz zivatar ellenében.

»Meglehetősen kényelmes és kellemes volt benn, — amint maga elbeszéli — annyira, hogy elhatároztam még egy napot ott tölteni s felüdülni. Miután felélesztém a tüzet s egy nyulat megnyuztam, hogy botomon, mint egy nyárson megsüssem, egyszer csak hirtelen mormogást és czammogást hallok mögöttem. Meglepetve a rémes csendben azon tanakodtam, vajjon honnan jön e különös zaj, midőn megint hallám a morgást. Miután hasztalan törtem fejem, e zajnak még nyomára sem tudván jönni, a nyul után néztem, mely a nyárson már szép pirosra sült. Egyszerre csak mély, átható, iszonyu ordítás hangzott fel barlangom előtt. Remegve ugrottam fel, hogy hátra forduljak, s ime egy óriás szörnyű medve állt előttem, a rettegett »grizzly«, az észak-amerikai őserdők bösz vadállatja. Nagy, fénylő szemei ijesztőleg meredtek reám sűrű, tüskés szemöldöke alól. Fenyegető állásban közelgett felém, hogy széttépjen. Mielőtt revolveremhez nyulhattam volna, felegyenesedett, s mint egy torony állt előttem; átölelt hatalmas karjaival, s oly szorosán, oly feszesen kapcsolt át, hogy nem mozdulhattam. Ez a halálnem valami borzasztónak tűnt fel előttem, jóllehet magányos bolyongásaimban a leverő nappalokon és rémes éjszakákon át mindenféle halálnemre el voltam készülve. Legalább azt hittem. Fárađtan, s a halálig kimerülve bár, ismét erőt érzék karjaimban, kiküzdöttem jobb kezemet övemig, hogy revolveremet előrántsam. De e dulakodás s a medve egy mozdulata közben revolverem elsült, s a golyó a medve testébe furódott. A lövésre a medve a földre rogyott. Iszonyu üvöltéssel még szorosabban ölelt magához, s karmaival letépte ruhámat és megszebezett. Erre kiragadtam övemből késemet, és amennyire csak karommal hozzáfértem, a medvébe döftem. A medve a földre veté magát, és dühödt fájdalmában a gyapjutakaróba harapott, melyet szerencsémre a hideg ellen fejemre kötöttem; aztán velem együtt a földön hengergőzött. A váratlan, rohamos felindulás halálos bágyadtásba merített, melyből távoli zugás riasztott fel, melyet tulkiáltott a medve veszett, mennydörgő üvöltése. Öntudatom elhagyott a fájdalom érzetével együtt, s én méla egykedvűséggel, tompa semmit sem törődéssel — mely a tulhajtott erő s a végkimerülésnek következménye, s mely mindig könnyüvé és édessé teszi a kimulást — vártam a halált.

De a haldoklás ezen félszenderéből is felriadtam, midőn fülemet egy csapás találta, mely csapás azonban fejen találta a medvét is. Az állat életlenül rogyott össze, és én vele roskadtam, elvesztve

eszméletemet. De a metsző hideg, a fájdalom s az élő szomjuság felebresztett; első pillantásom egy fiatal indiánra esett, ki szorgosan foglalkozott körülöttem, hogy a hóból kiszabadítson. Ő még a távolból látta tüzemét, s hallotta a lövést, melyet a leeső revolver adott, mire kíváncsian elősietett, s engem a szörnyű halálból, melynek már átadám magamat, kimentett.

Egész éjszakán velem maradt e vörösbőrű irgalmas szamaritanus, bekötözé vérző sebeimet, s gyöngéden betakargatott. Hajnaltájban elhagyott, hogy segítséget hozzon. Nemsokára megjött, s övével elvitt falujába, ahol egész télen át ápoltak, s valóban testvériesen bántak velem. Gyógyfűveikkel begyógyították sebeimet, s én egészen felépülve február táján bucsut vettem derék ápolóimtól; hogy állomásomra siessek. S bucsujok oly mély, igaz, meleg, szíves volt, hogy én csak a legbensőbb hála érzetével gondolhatok reájok s vendégszeretetőkre, mely köztünk, keresztények, fenköltén gondolkodó, finom izléssel bíró emberek közt, de még testvérek közt is oly ritka, oly szokatlan ritka!

Visszatértemkor nem valami melegen fogadtak. Alantas bajtársaimat előléptették, miután engem, mint eltűnt embert az élők sorai közül kitörültek, s most ismét el kellett ismerniök összes jogaimat. Az én kedves kollegám, ki rangomat, állásomat, de még szobámat is öröklé, atkozta a medvét, mely gyöngén ölelt át, az indiánt, ki megszabadított, de legjobban engemet, hogy fel mertem támadni, s ismét az élők közé lépni.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Horváth máv. p. felv. Bród. Pályakocsik Ruscher Alfréd, brucki fülöházvezetőnél rendelhetők meg.

Horkits József, Bród. A m. á. v.-nál öt évet egyhuzamban szolgáló munkások szabadjegyet, családtagjaik azonban csak *féljegyet* kaphatnak.

Tóth János, Báltaszék, 3 korona 18 fillért; *Szekeres Ferencz, Brassó,* 5 koronát; *Zsigó Károly, Facsét,* 5 koronát; *Duray Sándor, Budapest,* 5 korona 34 fillért; *Vécei Frigyes, Budapest,* 5 korona 70 fillért; *Suhajda Gyula, Törje,* 5 korona 85 fillért; *Béczy Vincze, Ivancee,* 6 korona 60 fillért; *Moldoványi Ferencz, Kiszács,* 6 korona 60 fillért; *Kertész Albert, Felső-Galla,* 6 korona 70 fillért; *Kondor Gyula, Sz.-Balla,* 6 korona 80 fillért; *Szücs Sándor, T.-Szt-András,* 6 korona 80 fillért; *Csáky István, Arad,* 7 korona 36 fillért; *Szalóky János, Ipolyság,* 8 korona 50 fillért; *László Ferencz, Kolozsvár,* 8 korona 90 fillért; *Mattyasovszky Gyula, Magyarorszék,* 9 korona 70 fillért; *Virbán János, Maros-Bogát,* 9 korona 78 fillért; *Magyari Dénes, Fogaras,* 9 korona 80 fillért; *Zsebők István, Ács,* 10 korona 10 fillért; *Gyuricza Antal, Bihar-Püspöki,* 10 kor. 20 fillért; *Sziklay László, Budapest,* 10 korona 20 fillért; *Magyar Mihály, Kis-Várda,* 10 korona 20 fillért; *Kertész Márton, Piski,* 10 korona 80 fillért; *Szalmuther József, Kismarton,* 11 korona 35 fillért; *Tóth József, Ipoly-Pásztó,* 11 korona 40 fillért; *Cseh Sándor, Uj-Péteri,* 13 korona 10 fillért; *Lovass János, Nagy-Károly,* 13 korona 10 fillért; *Rác Ferencz, Kiszács,* 13 korona 10 fillért; *Buzek Géza, Budapest,* 13 korona 13 fillért; *Tankó István, Eger,* 14 korona 20 fillért; *Könyves Kálmán, K.-Félegyháza,* 14 korona 80 fillért; *Petykó András, Eger,* 16 korona 39 fillért; *Tóth Ferencz,*

Anina, 16 korona 55 fillért; *Kiss István, Kis-Czell,* 16 korona 64 fillért; *Kemény Pál, Budapest,* 16 korona 95 fillért; *Gáspár Vilmos, Csakova,* 17 koronát; *Schmelhaus Emil, Gány,* 17 korona 36 fillért; *Löcsey György, Tövis,* 17 korona 96 fillért; *Galba Mátyás, Lipótvár,* 19 korona 20 fillért; *Ujváry Péter, Szegezárd,* 19 korona 20 fillért; *Baratók Béla, Oroszka,* 19 korona 50 fillért; *Balázs Márton, M.-Ludas,* 19 korona 69 fillért; *Pekurár Simon, Soborsín,* 19 korona 69 fillért; *Szathmáry Károly, Uj-Arad,* 22 korona 60 fillért; *Bajnok Béla, Budapest,* 22 korona 65 fillért; *Horváth Gábor, Osála,* 25 korona 45 fillért; *Dániel Sándor, Banicza,* 26 korona 96 fillért; *Schiller Miksa, Breznóbánya,* 28 korona 30 fillért; *Berzéthy Nándor, Murány,* 29 koronát; *Ehrlich József, Déva,* 29 korona 20 fillért; *Nedeczky Ottó, Nagy-Maros,* 29 korona 25 fillért; *Egyházy János, Esztergom,* 31 koronát; *Szelkó János, M. Hosszurét,* 33 korona 74 fillért; *Deutsch Jakab, Zágráb,* 37 korona 80 fillért; *Schmidt Lajos, Szabadka,* 37 korona 86 fillért; *Vécei Vilmos, Budapest,* 42 korona 62 fillért; *Deák Rencsisovszky József, Nagy-Becskerek,* 43 korona 74 fillért; *Sternthal József, Budapest,* 52 korona 33 fillért; *Guttmann Ignác, S.-A.-Ujhely,* 52 korona 87 fillért; *Torzás György, Temesvár,* 53 korona 74 fillért; *Polgár Ferencz, Fiume,* 69 korona 65 fillért; *Zsigó György, Nagyvárád,* 73 korona 88 fillért; *Glos Károly, Sziszek,* 75 korona 76 fillért; *Vögyeráczky József, Budapest,* 92 korona 87 fillért; *de Rivó József, Bród,* 96 korona 32 fillért köszönettel nyugtázzuk, megfelelően elszámoltuk.

László János, Decs, május és június hónapokra; *Kell István, Vajda-Hunyad,* június és július hónapokra; *Berger István, Stajerlak,* július-hóra; *Kuszena Pál, T.-Tepla,* július-hóra; *Schwarzkopf János, Pécs,* július-hóra; *Geczik János, Neviczkevár,* július és augusztus hónapokra; *Skvórácz János, Doberlin,* július és augusztus hónapokra; *Maic Zivan, Zimony,* július és augusztus hónapokra; *Máthé Mihály, Kolozsvár,* augusztus-hóra; *Bálint Ferencz, Szill-Sárkány,* augusztus-hóra; *Gávay Mihály, S.-A.-Ujhely,* augusztus-hóra; *Grenda Pál, Szinóbánya,* augusztus-hóra; *özv. Juhász Gaborné, Boba,* augusztus-hóra; *Darvas György, Selyp,* május, június, július, augusztus és szeptember hónapokra; *Bernét Mihály, Ujpest,* július, augusztus és szeptember hónapokra; *Frank Rezső, Medgyes-Egyháza,* július, augusztus és szeptember hónapokra; *Huszár István, Nagy-Becskerek,* július, augusztus és szeptember hónapokra; *Marton József, N.-Németegyháza,* augusztus és szeptember hónapokra; *Tóth István, Zimony,* augusztus és szeptember hónapokra; *Hatvani József, Csap,* augusztus és szeptember hónapokra; *Wentzel Márton, Nagy-Kikinda,* augusztus és szeptember hónapokra; *Sütő András, Zimir,* augusztus és szeptember hónapokra; *Dedinszky János, Szt.-György,* szeptember-hóra; *Hegedüs Mihály, Budapest,* szeptember-hóra; *Wittine György, Péczel,* szeptember-hóra; *Havasi Mihály, Nagy-Szeben,* szeptember-hóra; *Kancz Ferencz, N.-Dömölk,* szeptember-hóra; *Klucsik János, Zólyom,* szeptember-hóra; *Aradi Ferencz, Ujpest,* szeptember-hóra; *Schill Károly, Balaton-Berény,* szeptember-hóra; *Simon Edé Dániel, Périjános,* szeptember-hóra; *Rigasz András, Jernye,* szeptember-hóra; *Vadnai Lajos, Királyháza,* szeptember-hóra; *Lungu Dániel, Buziás,* szeptember-hóra; *Görög Mihály, Körösmező,* szeptember-hóra; *Funtek János, Szöllös,* szeptember-hóra; *Andrejcsák András, Bártfa,* szeptember-hóra; *Józsa Bertalanné, Budapest,* szeptember-hóra; *Tolmács István, Budapest,* szeptember-hóra; *Sinkó Péter, Fogaras,* szeptember-hóra; *Gulyás Mihály, Győr,* szeptember-hóra; *Asztalovszky Lajos, Piski,* szeptember-hóra; *Várady Goesaltovszky Samu, Bánréve,* szeptember-hóra; *Kakuszi Antal, Karánsebes,* szeptember-hóra; *Balhási János, Zombor,* szeptember-hóra; *Taubner Jakab, Budapest,* szeptember

óra; *Mohári Imre, Ujpest*, szeptember óra; *Halász Sándor, Berettyó-Ujfalu*, szeptember óra; *Deutsch Ármin, Fogaras*, szeptember óra; *Ducás György, Pleternica*, szeptember óra; *Dávid Péter, Hatvan*, szeptember óra; *Vitális Lénárd, Losonc*, szeptember óra; *Brodák Ferencz, Szt.-István*, szeptember óra; *Adrigán József, R.-Palota*, szeptember óra; *Szász Zsófia, Győr*, szeptember óra; *Németh Sándor, Gödöllő*, július, augusztus, szeptember és október hónapokra; *Bedő József, Uj-Verbász*, augusztus, szeptember és október hónapokra; *Ehrenfeld József, Komárom*, augusztus, szeptember és október hónapokra; *Jernei István, Selyp*, augusztus, szeptember és október hónapokra; *Türkösi József, Cs.-Bagos*, augusztus, szeptember és október hónapokra; *Sztehlik Orbán, Kassa*, augusztus, szeptember és október hónapokra; *özv. Jámor Jánosné, Balla*, szeptember és október hónapokra; *Kiss Lajos, Virga*, szeptember és október hónapokra; *Sári Gáspár, Füzes-Ahony*, szeptember és október hónapokra; *Szilágyi Lajos, Budapest*, szeptember és október hónapokra; *Molnár Ferencz, Fogaras*, szeptember és október hónapokra; *Bartolics József, Pozsega*, szeptember és október hónapokra; *Schmiedt János, Nagy-Röcze*, szeptember és október hónapokra; *Rózsa Mihály, Szinóbbánya*, szeptember és október hónapokra; *Gombos János, Puszta-Ecseg*, szeptember és október hónapokra; *Györffy István, Erzsébetfalva*, szeptember és október hónapokra; *Kovács Károly, Ungvár*, szeptember és október hónapokra; *Filo János, Miskolcz*, szeptember és október hónapokra; *Pétermann Keresztély, Nagy-Röcze*, szeptember és október hónapokra; *Szabó János, Keresztur-Apoj*, szeptember és október hónapokra; *Tóth József, Kálló-Semjón*, szeptember és október hónapokra; *Pálya Mihály, Monor*, szeptember és október hónapokra; *Szász István, Székely-Kocsárd*, szeptember és október hónapokra; *Blahut József, Sajó-Várkony*, szeptember és október hónapokra; *Glázer Béla, Szolnok*, szeptember és október hónapokra; *Jánoscsák János, Kassa*, szeptember és október hónapokra; *Dornay Pál, Budapest*, szeptember és október hónapokra; *Székely László, Jólész*, szeptember és október hónapokra; *Horváth Ferencz, Belényes*, szeptember és október hónapokra; *Göndör Tamás, Versecz*, szeptember és október hónapokra; *Delling Henrik, Budapest*, szeptember és október hónapokra; *Plavetz Gyula, Oroszló*, szeptember és október hónapokra; *Turcsogi Pál, Nagy-Major*, október és november hónapokra; *Juhász Mihály, Vázsony*, október és november hónapokra; *Kiss János, Tószeg*, október és november hónapokra; *Littomericzky János, Hatvan*, október és november hónapokra; *Go:trich Sándor, Szt.-Lőrincz*, október és november hónapokra; *Gyalog András, Losonc*, november óra; *Süllő Pál, Szeged*, november óra; *Huber Ede, Felső-Nyék*, november óra; *Kortics János, Porpác*, szeptember, október, november és december hónapokra; *Greiner Márk, Kassa*, október, november és december hónapokra; *Soltész József, Kis-Röcze*, október, november és december hónapokra; *Strausz Ferencz, Bécs*, október, november és december hónapokra; *Fröhlich Károly, Murány*, október, november és december hónapokra; *Sarneczky Vilmos, Szepsi*, október, november és december hónapokra; *Dobi Ervin, Nagybánya*, október, november és december hónapokra; *Nagy János, Macs*, október, november és december hónapokra; *Halász Ferencz, P.-Poó*, október, november és december hónapokra; *Kovács István, Puszta-Daróc*, november és december hónapokra; *Farkas András, Selyp*, november és december hónapokra könyveltük.

Felelős szerkesztő: Turtsányi Vilmos.

Háztartási iskola.

Budapest, VII. Rottenbiller-utca 15. sz.

A főváros egyik legkiválóbb intézete, ahol a délelőtti órákban polgárleányok és előkelő uri hölgyek tanulnak sütni, főzni, varrni igen csekély díjazás ellenében. Az iskola br. *Dániel Ernőné*, az ország egyik legkiválóbb mánásasszonyának gondozása alatt áll, ki személyesen is őrökdi az oktatás helyes iránya felett. Igazgató: *Szécskay István*, vezető: *Balázs Sándorné*, kézimunka-tanító: *Koncz Ida*.

KILOMÉTER-PÉNZEK

könnyű kiszámításához vonatkisérők számára igen hasznos táblázatos kimutatást állított össze

MARUSÁK JÁNOS

Miskolcz állomási kezelő-altiszt.

Ezt a felette hasznos segédeszközt igen szívesen ajánljuk minden máv. vonatkisérő figyelmébe. Megrendelhető a szerzőnél, Miskolcz személy-pályaudvaron 60 fillér árban.

TANKÖNYV

A VASUTI ALTISZTI KÉPESÍTÉSHEZ.

TARTALMA: I. Történelem.

II. Földrajz.

III. Természettan.

IV. Számтан.

V. Mértan.

Irta: **KERTÉSZ ÁRMIN.**

m. kir. áll. vasuti hivatalnok.

A könyv megrendelhető szerzőné! Budapest, Dohány-utca 28. sz. és lapunk kiadóhivatalában.

 Bolti ára 2 korona 20 fillér.

"Kitartás" tagjai és előfizetői megrendelhetik kiadóhivatalunk utján 1 koron 60 fillér kedvezményes árban.

POLGÁR SÁNDOR

orvosi mű- és kötszerésznél

Budapest, VII. Erzsébet-körut 50

legjutányosabban beszerezhető legjobb találmányú sérvkötők, összes betegápolási eszközök és köt-szerek, Haskötők, egyenestartók, orthopaediai fűzők és járógépek, valamint müláb és műkéz saját műhelyében a legpontosabban készül.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

 Fenti címre ügyelni tessenek.

Egyesületünk tagjai ezen hirdetés előmutatása esetén 10% engedményben részesülnek.

Egyesületünk fogorvosa

Dr. Rajman Kálmán

(Budapest József-körut 45. szám alatt)

Egyesületünk tagjait 50% engedmény mellett gyógykezel.

Buschmann F. könyvnyomdája, Budapest (Harisch-Bazár).